

Katie Vlaardingerbroek:

Nooit meer zwart-wit

Katie Vlaardingerbroek (19) groeide op als kind van evangelische pioniers in een achterstandswijk. Ze schreef een boek over het 'zwart-witchristendom' dat ze probeert los te laten, op zoek naar nieuwe wegen om te geloven. Een portret van een theologe in de dop die de stem van een nieuwe generatie vertolkt. "Ik wil voor anderen de persoon zijn die ik zelf heb gemist."

Wat bezielt je? Wat drijft je? In deze serie interviews gaan we in gesprek met mensen die hun inspiratiebronnen prijsgeven.

Katie voelt zich niet zo comfortabel bij een interview. Zeker als het wordt opgenomen, let ze extra op haar woorden. “Sorry, ik heb de neiging in lange, filosofische beschouwingen te vervallen,” meldt ze bij voorbaat. Dat blijkt geen misplaatst excuus, gedurende het gesprek. Katie uit zich liever op papier, en dat heeft ze dan ook met verve gedaan. Vorig jaar verscheen haar boek *Omvergeblazen*, dat door recensenten met woorden als ‘fris’, ‘gedurfd’ en ‘eerlijk’ werd ontvangen.

“Ik houd van theologie en filosofie”, zegt Katie, lange blonde lokken, negentien jaar oud. “De ideeën van de oude Griekse filosofen inspireren me enorm. Plato is een interessante gast. Bovendien heeft hij een gigantische invloed op het christelijk geloof gehad.” Niet verwonderlijk dus dat Katie godsdienstwetenschappen en filosofie studeert, in Glasgow. Ze gebruikt geregeld Engelse woorden, tevens een gevolg van een tweetalige opvoeding: haar moeder komt oorspronkelijk uit Engeland. In de Schotse stad woont Katie met een huisgenote in haar eigen flat, waarmee ze naar eigen zeggen ‘een volwassen persoon is geworden’. In haar boekenkast vechten artistieke en theologische titels om voorrang. ‘Een bohemian’, zo noemt ze zichzelf, een kunstenaar of intellectueel die een onconventioneel, ongeregeld bestaan leidt. Haar flatgenote, een kunstenares, heeft enkele naaktschetsen in de woonkamer gehangen. In een belendend kamertje huist tijdelijk een bevriende muzikant die voor de nacht een bank zocht.

Houdt God van hoofddoeken?

Op haar vierde verhuisde Katie naar Spoorwijk, een destijds best ruige achterstandswijk in Den Haag. Haar ouders trokken in een dokterswoning; lange gangen, getinte ramen en een badkuip in de tuin. “Ze wilden graag hun geloof uitleven in de wijk, op een relationele manier. Dus niet: een instituut bouwen en mensen uitnodigen, maar zelf eropuit, vanuit het idee: we hebben veel gekregen, dus ook veel te delen. Dat was het beeld van de kerk waarmee ik opgroeide. Wat mij het meest is bijgebleven, is een Antilliaanse jongerengroep. Ik

‘Als je ontdekt dat je verkeerd hebt geoordeeld, word je voorzichtiger’

was 9 jaar, zij waren een paar jaar ouder. Met een van die jongens speelde ik uren met My Little Pony. Hij schijnt een bankovervaller te zijn geworden, zoals meer jongens uit die groep in de criminaliteit zijn beland. Confronterend: mijn ouders hebben veel in hen geïnvesteerd, toch heeft het niet geholpen.”

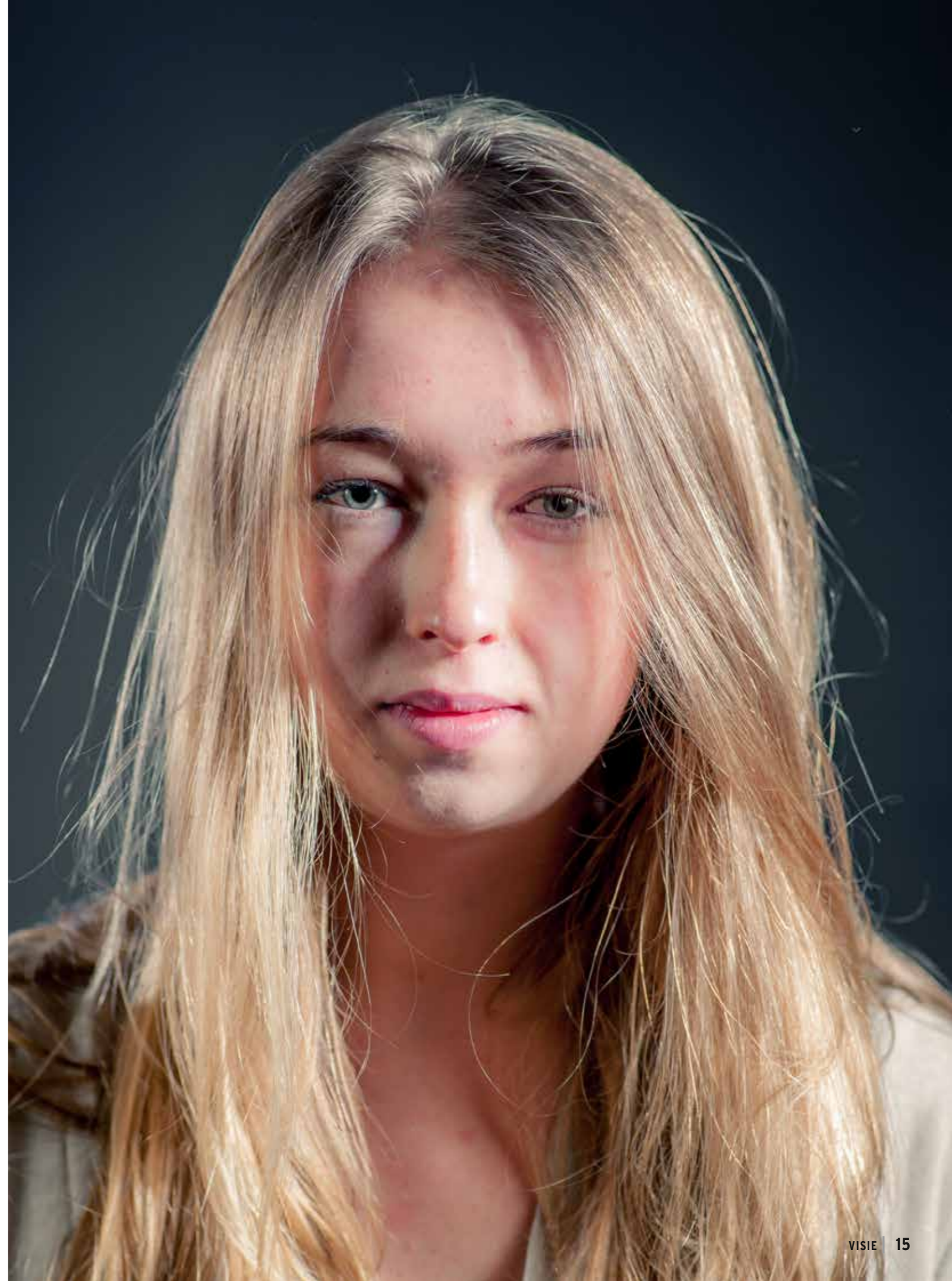
Doordat ze in een multiculturele wijk woonde, vroeg Katie zich al op jonge leeftijd af waarom ‘haar’ God wel zou bestaan en die van Fatima niet. “Mag mijn God Fatima niet omdat ze een hoofddoek draagt? Maar ik vind een hoofddoek juist mooi! Van die simplistische, kinderlijke gedachten. Toen ik ouder werd, ontgroeide ik het niveau van de missionaire kerk van mijn ouders; elke zondag je vader een buikspreek-act zien doen is leuk, maar niet als je zijn grappen vierhonderd keer hebt gehoord. Ik wilde intellectueel uitgedaagd worden, mijn vragen kwijt kunnen. Hoe zit dat, Gods onvoorwaardelijke liefde die soms voorwaardelijk lijkt? Interreligieuze problemen, de God van het Oude Testament versus de God van het Nieuwe Testament... Met de evangelische antwoorden die mijn ouders gaven, kon ik niet zo veel, dus verdiepte ik me in wat er verder in christelijk Nederland te koop was. Ook daar vond ik geen antwoorden. Als de omgeving waarin je je bevindt een probleem is, heb je weinig aan de antwoorden die je uit die omgeving krijgt.”

Bewust van eigen zwart-witheid

De laatste jaren op haar middelbare school dacht Katie spiritueel omhooggeklimmen te zijn. Ze kwam tot de conclusie dat christenen het geloof menselijk en manipulatief

Levensmotto

“Voor mijn levensmotto citeer ik graag de Amerikaanse pastor Harry Emerson Fosdick: ‘Ik leef liever in een wereld waarin mijn leven door mysterie is omgeven, dan in een wereld die zo klein is dat mijn verstand haar kan bevatten.’”

Personalia

- Katie Vlaardingerbroek (1996) werd geboren in Den Haag, in een appartementje boven een kerk.
- Ze woont in het Schotse Glasgow, waar ze godsdienstwetenschappen en filosofie studeert.
- Ze werkt voor een vrijwilligersorganisatie die jonge schoolverlaters een hulpprogramma aanbiedt.
- Op zondag gaat ze naar een klein, lokaal kerkje met vooral zeventig-plussers.
- Vorig jaar schreef ze het boek 'Omvergeblazen – Als je heilige huisjes instorten'. Daarin vertelt ze over haar zoektocht, en hoe ze op de puinhopen van haar heilige huisjes iets nieuws vond.

gemaakt hadden. Dat moest de wereld weten, en lezers van haar prikkelende BEAM-columns hebben die drive ongetwijfeld opgemerkt.

In 2013 en 2014 ging Katie twee zomers naar Albanië om met zwaar verstandelijk en lichamelijk beperkte jongeren en misbruikte meisjes te werken. “Ze leefden in mensonterende omstandigheden. Al lemaal half aangeklede, stinkende mensen die in de gang plasten. Het knutseluurtje begon, maar ik had geen idee wat ik moest doen. Ik ging maar naast een meneer zitten. Het bleek een vrouw te zijn, een kasplantje in een rolstoel. Ik pakte haar

‘Het symbool van de Drie-eenheid vind ik supermooi’

hand en bewoog het over een papertje. Hopeloos, dacht ik, maar na een tijdje begon ze zelf te krassen, en er verscheen een glimlach op haar gezicht. Uiteindelijk straalde ze van oor tot oor! Die glimlach zal ik nooit vergeten... Toen ik terug moest naar Nederland, zei ik ‘tot ziens’. Toen zei ze voor het eerst iets terug: ‘Tot ziens’. Toen ik wegliep en nog even achterom keek, zag ik haar weer teruggezakt in haar rolstoel zitten. Dat is wat ik noem de ‘grijsheid’ van het leven: ja, ik heb twee weken mooie ontmoetingen gehad en mensen zijn tot bloei gekomen, maar ik moest hen wel achterlaten in hun miserabele situatie.”

De vaste vrijwilligers in Albanië waren oude, ontzettend lieve en inspirerende mensen, vertelt Katie. Mensen met zeer conservatieve, zwart-wit-christelijke opvattingen – precies die waar Katie zo allergisch voor was geworden. “Dat was voor mij een eyeopener. Ik werd me bewust van mijn eigen zwart-witte ideeën. Deze vrijwilligers hebben talloze mensenlevens verbeterd vanuit een oprecht verlangen naar God. Dat botste met mijn allergie voor christenen met zwart-wit-opvattingen; ik kon hen opeens niet meer in een hokje plaatsen. Oordelen is heel makkelijk, maar als je ontdekt dat je mis zit, word je voorzichtiger.”

Veel is niet zwart-wit, maar grijs, ontdekte Katie.

Toenemend spiritueel

Haar nieuwe inzichten schreef ze op in het boek *Omvergeblazen*, al behoudt ze zich het recht voor ‘om over vijf jaar met afschuw op deze heidense dwaalleer (of laatste restje krampachtig christendom) terug te

kijken en alle kopieën op te kopen en te verbranden’.

“Veel mensen denken dat religie onder vuur ligt, maar mijn generatie – de generatie Z – is in toenemende mate spiritueel. Tijdens mijn christelijke opvoeding kreeg ik een set tools aangereikt waarmee ik dat spirituele heb leren beschrijven. In mijn boek noem ik dat ‘het vierkant’. Maar meestal is spiritualiteit veel complexer, en niet in te kaderen in een zwart-witvisie. We gaan nu van een afgebakend idee – je bent christen, of niet – naar een samenleving die het christelijk geloof als een culturele context ziet, met meer aandacht voor mensen die in iets geloven.”

‘Het christelijk geloof als culturele context’, dat klinkt nogal suf voor een 19-jarige...

“Hoezo? Moet het altijd maar spannend zijn?”

Dat niet, maar hoe zou je dit aan je leeftijdsgenoten uitleggen?

“Oké, ik zal het catchy maken. Volgens mij gaan we naar een samenleving waarin steeds meer mensen SCA’tjes zijn. Die term heb ik laatst bedacht: Spiritueel Christelijk Agnostisch, al klinkt dat ook niet zo catchy. Hm, dit gaat ook niet werken, hè? Ik bedoel dat steeds meer mensen zullen zeggen: ik heb een christelijke achtergrond, maar ben ook geïnteresseerd in oosterse meditatie, in wat Boedha zegt, en ik weet wat in de Koran staat. Religie als vorm voor onze ervaring, in plaats van religie als de ervaring zélf. Geloven wordt minder zwart-wit. Ik heb agnostische moslimvrienden, en spirituele atheïst-vrienden.”

Jouw denken over het traditionele christendom is niet nieuw, ontdekte je in de uitgebreide boekenkast van je vader. Waarom moest jouw boek er komen?

Ouderlijk huis

“Ik ben opgegroeid in een missionair gezin, in een multiculturele wijk. Mijn ouders leefden van giften, we hadden altijd mensen over de vloer, de sfeer was warm. Ik heb een liefdevolle opvoeding gehad. Mijn ouders hebben op een gegeven moment duidelijk scheiding aangebracht tussen tijd voor de wijk en tijd voor het gezin. Daarvoor kon het gebeuren dat tijdens een familiemoment iemand aanbelde omdat ‘ie naar het ziekenhuis moest vanwege een vechtpartij. Einde familietijd. Eigenlijk hadden we een grote extra familie van briljante, interessante, gebroken mensen uit de buurt.”

“Ik denk dat we in een tijd leven waarin dingen gezegd moeten worden die ikzelf nooit heb gehoord. Waar antwoorden klinken die ik nooit heb gekregen. Ik wil graag voor anderen de persoon zijn die ik zelf heb gemist. Daarom ben ik vereerd als ik brieven krijg van lezers van mijn boek die mij bedanken. Het is niet alleen mijn zoektocht, maar van al mijn tijdsgenoten. Het christelijk geloof leeft, merk ik om mij heen. Mijn generatie is bezig met vragen als: wat is geloven, wat is christen-zijn in deze tijd?”

Mis je het ‘evangelische vierkant’ nog weleens?

“Ja, vooral de zekerheid die ik toen voelde. Zekerheid is heerlijk! Zwart-witdenken ook, je weet waar je aan toe bent. Nu weet ik dat niet precies. Daarin probeer ik rust te vinden. Welke zekerheden nog wel overeind staan? Het christendom is mijn referentiekader gebleven: ik geloof dat God bestaat, ik lees in de Bijbel en ik noem mezelf bewust christen. Niet per se omdat ik geloof dat alle feiten kloppen, of dat het christelijk geloof wáár is, maar meer symbolisch. Bijvoorbeeld: de Drie-eenheid vind ik supermooi, daarvan heb ik een tatoeage op mijn enkel. God is niet slechts een afgebakende persoonlijke Figuur – bijvoorbeeld God de Vader – maar veel méér dan dat: Hij is boven ons, onder ons, in ons, overal. Ook het beeld van de overwinning van gebrokenheid raakt me enorm; daarin ligt voor mij de waarde van geloven. Jezus is zo’n prachtige Antiheld... Het feit dat een complete religie is gebaseerd op het idee dat verlossing komt door verlies, is zó krachtig! Er zit veel kracht in kwetsbaarheid. Maar religie heeft een structuur van probleemoplossing gecreëerd: je hebt een probleem, heel naar, en daar heeft het geloof een oplossing voor.”

Wat heb jij persoonlijk aan je geloof?

“Goeie vraag,” vindt Katie, terwijl ze peinzend een blonde lok achterover gooit. “Ik ben in het dagelijks leven meer op intellectueel vlak met het geloof bezig, ook vanwege mijn studie. Maar dat zit mijn persoonlijke geloof eerder in de weg; hoe interessant ik het ook vind om over geloof na te denken en te filosoferen, ik vind er geen vervulling in. Intellect geeft nooit echte vervulling, want het is gericht op twijfelen, in stukjes snijden en ontleden. Ik vind het heel fijn om de natuur op te zoeken, daarin voel ik me thuis. En in een-op-een-gesprekken ervaar ik soms een bijzondere eenheid. Op zondag ga ik naar een minikerkgemeenschap met ongeveer twintig mensen van zeventig jaar

Selfie

“Eerste selfie sinds een jaar (lang leve het smartphone-loze bestaan!). Sjonge, ik was helemaal vergeten hoe moeilijk ‘spontaan-zijn’ ook alweer is!”

of ouder – en ik. Meestal zit ik daar niet voor de inhoud, maar om mij te bezinnen. De ervaring van in de kerk zijn, het licht, al die oude mensen om me heen die zo veel aan het geloof hebben gehad... Dat soort dingen raken me.”

Je zegt in je boek dat je niet principieel tegen abortus en euthanasie bent. Hoe zit dat?

Opnieuw zwiept er een blonde krul naar achteren, terwijl Katie gaat verzitten. “Ik wil geen onderscheid aanbrengen tussen mensen. Als je dat doet, sta je er niet voor open iets van die ander te leren. Wat mij betreft is een heel groot deel van de christelijke identiteit gebaseerd op niet oordelen. Ik verbind het christelijk geloof aan nederigheid, ook in morele zaken. Mijn persoonlijke gelijk hoeft niet het absolute gelijk te zijn, en kan ruimte overlaten voor de ander. Wat dat betreft ben ik erg benieuwd naar de toekomst van de kerk, nu de kerk niet meer de enige bron van moraliteit is.”

Je schrijft dat christenen uit hun bubbel moeten stappen. Waarom moet dat?

“Wij hebben het christelijke wereldje heel veilig gemaakt, en er ligt veel waarde in het vérdere kijken. Christen-zijn in je christelijke bubbeltje is leuk en veilig, maar juist daarbuiten heb ik het meest van God ontdekt. Dan wordt geloven een ontdekkingsreis. Dus ja: ik zou het elke christen aanraden. Je kunt ongelooflijk veel lessen van ongelovigen leren, juist omdat ze andere perspectieven hebben dan die je uit de christelijke bubbel al kent.”